

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45
Epistolele nefrancate se refușă — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 925 Pres.

Rectificare oficială.

În fruntea „Telegrafului Român” Nr. 13 a. c. a apărut o publicațiune consistorială din 14 Ianuarie a. c. Nr. 98 Scol. într-o stilisare nerevedută de mine, carea nefiind întru toate esactă, prin această se rectifică, înlocuindu-se cu textul ce urmează:

În urma emisului d-lui ministru reg. ung. de culte și instrucțiune publică din 6 Ianuarie a. c. Nr. 60,027/1892 prin această se atrage atențiunea celor interesați la opul, care îl edă societatea literară și tipografică „Pallas” din Budapesta în limba magiară, sub titlul „Nagy-Lexikon”, și care promite o colecțiune de cunoscințe folosite adunate cu considerare la referințele din patriă.

Sibiin, 8 Februarie, 1893.

Miron Romanul,
arhiepiscop.

Sibiin, 8 Februarie, 1893.

Sinódele parochiale ținute în Ianuarie au avut să-și facă semă cu chiverniselile averilor din diferitele parochii. Sunt organe, cari ori din nepricepere, ori din rea credință negligă cu totul importanța acestei cesțiuni, rezervată de statutul organic acestei corporațiuni. Așa poporul nu vine în poziție să scie, care e averea bisericeii, cum a fost chivernisită, câți sunt detorașii, cari solvesc interese, cari sunt în restanță, — și date uitărei pe un an aceste momente din viața parochiei, rămân ca să se facă cunoscute la anul, la doi ani, la trei, patru.

Așa apoi se nasce un felu de neîncredere în organele administrative din parochie, și pe urmă vin ómenii la gândiri, că nici în disc nu mai e bine să-și pună crucierul, pentru că nu i se va da de urmă.

În punctul acesta ori cât am voi să fim de crucetori față de preoții nostri, nu incăpe scusă.

Preotul nostru ca membru natural al epitropiei, nu pôte fi mântuit de sarcina de a se interesa de tot crucierul, ce formeză averea bisericeii.

El e răspundător și înaintea ómenilor și înaintea lui Dumnezeu de promovarea intereselor averii bisericeșci.

Fără avere nu putem face nimica. Edificii de scólă, ajustarea lor, repararea bisericilor, înzestrarea lor cu cele necesare, sunt tot lucruri condiționate dela avere, — și averea, trebuie să constatăm, că în multe locuri se chivernisește rău.

Pofta de lăcomie de a-și mânji degetele cu averea bisericeii nu cade în cadrul contemplațiunilor noastre. Vor fi prea puțini, cari se fie numerați în rubrica această a păcătoșilor.

Dar activitatea și punctuositatea, această e, ce ne impune de detorință să scriem aceste rënduri. Și avem mulți ómeni, la cari nu ai să le vorbesci de corectitate, nici de punctuositate, nici de lege și regulamente.

Aceste sunt pentru ei terra incognita. Caracteristica multora e „Lăsa-me, să te las”. Aici se începe indiferentismul cel păcătos, aici răul incurabil, aici lenea cu toate ale ei rele urmări.

Un preot nu-și pôte pierde încrederea parochienilor sei, decât când nu e în stare a presenta la finea anului un rațiociniu regulat.

Un preot nu se pôte discreditat mai mult înaintea epitropilor și a comitetului, decât când umblă cu doi bani în trei pungi, îmbătând lumea cu apă rece în punctul chiverniselei averii bisericeșci.

Dacă pe un econom îl judeci după vitele lui, după holdele lui și după coșurile lui, preotul vine sub critica poporului îndată ce nu scie purta frânele, îndată ce umblă ferindu se de epitropii, cari sciu și ei serie și ceti și îndată ce vrea să facă singur ceva, fără să mai scie și comitetul.

Ori cât de șiret se crede, poporul află, judecă, dă din umere, pe urmă

începe a murmura. Și atunci încrederea e sdruncinată, povețele nu mai prind. În loc de încredere se nasc bănueli, cari degenerază în dușmănie între popor și păstoriu.

Ajuns în stadiul acesta, preotul e greu de reabilitat în opiniunea poporului, chiar și când el ar fi nevinovat, chiar și când el ar fi curat ca aurul și chiar și când altcum ar fi om din tălpi până în creșet.

Pentru ca să salvăm reputațiunea preotului nostru era n dator să scriem aceste rënduri, și să-i punem la inimă mai presus de toate punctuositatea și corectitatea în administrarea averii bisericeșci.

În o săptămână pôte prinde péna pe o óra două.

De nu în zile de lucru, în Dumineci și sârbători.

Atunci convine cu epitropii, atunci cu comitetul și atunci pôte regula totul.

Pôte purta jurnalul de cassă, pôte induce solvirile de interese în cont, pôte ține pe restanți în evidență, i pôte cita la sine, i pôte dojeni, amenința cu anunțarea capitalelor, căci în urma urmelor ómenii tot de el se genază mai mult ca de câte un epitrop semă lor.

Dar mulți nu o fac și ne dau daune nespuse ne încurcă, ne aduc în discredit, ne păgubesc prin lenea lor și zădărnicesc realizarea celor mai frumoșe speranțe.

Și nu este mic numărul celor ce așa lucrază în detrimentul culturai și al progresului.

Betrânii garboviți de poveri la ani pot fi justificați încâtva, tineri eșiți acum din scóle nu au titlu la crufare.

Și autoritățile noastre vor trebui să fie mai severe în punctul acesta. Indulgența va trebui să aibă margini, căci altcum o să mergem ca racul. Preotul este ađi și un funcționariu în parochie, și administrarea averilor bisericeii cade în sfera competenței lui de lucrare. Se cere deci o mică por-

țiune de bunăvoință, jertfă de câteva óre, rare locuri de 2—3 zile și plângerile vor înceta, ér preotul nostru care ostenesce va fi primit cu mai multă iubire și încredere, ca acela, care consideră afacerea această de a 5-a rôtă la car.

Revista politică.

În comunitatea slovacă Modor s'a ținut în zilele trecute o *adunara publică slovacă*, unde s'au desbătut mai multe cesțiuni politice. Între altele, cum este informat „Egyetértés” s'a accentuat că poporul slovac vrea un stat împărțit după naționalități, ca Elveția. Cel mai sârbătorit orator a fost avocatul slovac Dr. Janos Minich, care într-o vorbire entusiastă despre suferințele și țința politică a slovacilor, a mișcat adênc inimile asistenților. După Minich a vorbit cunoscutul naționalist slovac Milos Stefanovici. Oratorul a pretins, în vorbirea sa, aplicarea legii de naționalitate, apoi a esplicat pericolele ce invólă căsătoria civilă și recepțiunea judaică, pledând contra lor. Vorbitorul dîse, că din aceste legi vor trage folos numai câți-va magnați, cari rêvnesc la banii jidaniilor, apoi banerii jidani, cari ochiesc după fetele magnaților. Adunarea a luat conclud de protest, contra căsătoriei civile.

Despre situațiunea din Franca ne dă o oglindă fidelă ședința dela 16 l. c. n. Leydet, radical, interpelază asupra politiceii generale a guvernului. El dîce că între centrul stâng și conservatorii uniți s'a format o ligă, în scop de a pune mâna pe putere și a modifica legile militare, școlare și financiare.

Millerand reproșeză guvernului că n'a dat satisfacție țării în afacerea Panama. El cere în urmă o revisuire a constituției în sensul democratic, separațiunea bisericeii de stat și reformele sociale.

Ar trebui să ve întrețin prea mult, dacă m'ași încerca să înșir toate faptele și meritele, pe cari distinsul nostru iubilant și le-a câștigat pentru națiunea sa și pentru institutele, la cari a servit. Dela această înș me simt dispensat mai ales și din motivul, că me aflu în fața unui public ales și inteligent, care pôte le cunósce mai bine decât mine.

Din parte-mi accentuez numai pe scurt, că ocupând din tinereță catedra de profesor, a fost pururea adevărată lumină și un nesecat isvor de cunoscințe pentru ascultătorii și discipulii sei, plântând în sufletul tuturor mai ales acele virtuți, cari pentru fii ori-cărei națiuni suut mai de lipsă și mai prețioșe și cari se pot cuprinde pe scurt în cuvintele lui Ienăchița Văcărescu:

„Crescerea limbei românesce
și a patriei iubire.

Busola conducătoare i-a fost totdeauna iubirea limbei și a nêmului seu.

Nota acusatóre, adausă de directorul gimnasului dela Beiuș la o tabelă de cualificațiune înaintată ordinarietului gr. cat. din Oradea-mare este o eclatantă dovadă despre această. În aceea notă se dîce, că „ardet zelo linguae romanae”.

Tocmai această învinuire i o atribuim noi de cel mai mare merit, căci dacă frun-

FOIȚA

Discursul festiv

ținut de dl. *Elie Cristea*, la banchetul din 30 Ianuarie v. dat în onórea dlui prof. *A. Roman* din Budapesta.

„Mult e dulce și frumósă
„Limba, ce-o vorbim
.....
„Románașul o înb see
„Ca sufletul seu ..

Aceste rinduri alc decurînd decedatului academician Sion îmi vin în minte și aflu de bine a le reimprospeta în memoria tuturor cu această ocaziune, când ne-am întrunit în scopul de a sârbători pe veneratul profesor Alesandru Roman, care cu începutul acestui an a împlinit 30 ani, de când ocupă catedra de limba și literatura română la universitatea magiară regescă din loc.

Acesta este un moment important și îmbucurătoriu pentru tot românul, căci dacă aruncăm și numai o fugitivă privire preste trecutul poporului român, aflăm, că au esistat timpuri, în cari ducele graiu român era tare strimtorat. Au fost timpuri, când mulți români se rușinau de limba strămoșescă;

ba unii boeri fruntași au mers așa departe în uitarea ei, încât au pretins chiar, că numai acei fii să fie admiși la funcțiuni, cari sciu carte grecească.

Limbi streine se furiséză până și-n sanctuariile bisericeii noastre; conversațiua română e scósă din societatea cultă sau ca să me esprim cu Bolintineanu:

„În chilii cea bună
„Și'n biserica străbună
Limbi stră-ne-acum rêsună.

Între astfel de împregiurări românul era pe aci să și uite nobila origine și limba; dar cu totă vitregitatea timpului, graiul român nu s'a nimicit, nu s'a stins, căci dacă boerii fruntași, dacă inteligința se rușina de el, nu se rușina poporul de rînd, țeranul român. În sufletul acestuia era adênc gravată profeția, ce și are începutul în timpurile lui Romul, profeția, care continuu îi șoptia, că „norocul va părăsi pe români în momentul, în care-și vor uita limba părintescă” (Fonteius).

Simplele case sau așa dîcînd colibe țărânesce erau tot aâte temple vestalice, pe vetrele cărora se păzia focul celui mai scump tesaur, ce-l are o națiune: limba.

Acele timpuri fatale pentru români au trecut și lucrurile s'au schimbat. Astăzi re-sună cu mândrie acórdele sonore ale limbei

noștre nu numai în coliba țeranului ci și în salónele palatelor celor mai boeresce și mai pompóse.

Astăzi nu numai vatra țărânescă este altariul limbei, ci avem și alte altare mult mai înalte, la care preoții sfințiți de națiune servesc graiului român sau ca să me esprim mai direct, avem catedre de limbă și literatură română nu numai la institute de cultură române, ci și la institute streine și chiar și'n țeri streine, cum e bunăórá la universitatea din capitală Germaniei, la Paris și Praga.

Aceste catedre nu numai păzesc graiul român, ci propagă și desvoltarea și perfecționarea lui.

O astfel de catedră este și aceea, pe care o ocupă meritatul nostru iubilant.

Ilustră adunare! Dacă ne este atât de scumpă limba părintescă, dacă o iubim ca viața, sau cum dîce Sion, ca sufletul, dacă ne este scumpă catedra sau altariul, dela care se propagă cunoscințele ei: scump și iubit trebuie să ne fie și preotul, carele servește la acel altar.

Dar nu numai trebuie ci în adevér ne și este iubit și venerat mai ales în cazul de față, când nu e un simplu preot, un simplu profesor ci unul dintre cei mai distinși fii ai națiunei române.

Lafargue, socialist, desvoltă programul partidului muncitorilor.

Cavaignac se apără și declară, că nu s'a înțeles întru nimic cu conservatorii uniți; discursul seu din urmă este o dovadă a acestei afirmațiuni.

Dumay espune programul socialist și reproșează guvernului, că se spriginesce pe estrema stângă, care votază contra tuturor cabinetelor.

Pion, președintele dreptei constituționale, vrea o republică liberală, tolerantă și deschisă.

Déroulède reproșează d-lui Ribot că nu are o politică sigură.

Dl Ribot a răspuns, că luând puterea, el ceruse concursul tuturor republicanilor; acum i se cere să sfărâme această unire, grație căreia, îndrăsnela acelora ce porniseră o campanie contra republicei și a servitorilor ei a încetat. El așteptă cu încredere sfârșitul afacerii, care a servit de pretext campaniei. Ribot respinge concentrarea propusă de dl Millerand cu socialistii și boulangiștii

Respinge de asemenea și concentrarea cu centrele; cabinetul guvernă pentru întregul partid republican; el nu vrea să fie prizonierul nici unui grup. Ribot protestează contra alegațiunei, că cabinetul este influențat de Clémenceau sau de estrema stângă. El termină amintind opera indeplinită de 15 ani, pe care țera o apreciază cu tot norul recent care, de altminterlea, începe să se risipescă.

După acesta s'au depus mai multe propuneri pentru a trece la ordinea zilei. Camera adoptă cu 315 voturi contra 186 ordinea de zi lui Leguys, acceptată de Ribot: „Camera, încredându-se că guvernul va sci să mențină legile democratice și să întărească politica curat republicană, trece la ordinea zilei“.

Inbuleul profesorului Alecsandru Roman.

— Raport special. —

Lungi urări de „să trăescă“ acoperiră cuvintele părintelui Boldea — pururea amic al tinerimei.

La sfârșirea lor apare în sală viceconsulul României, dl principe N. B. Cantacuzeno. Simpatice-i figură și înfățișare reînvi și mări intensitatea aplauselor. În mijlocul acestor căldurose aclamări, întimpinat de președintele tinerimei dl E. Cristea, fu condus la locul destinat lângă iubilant.

După o scurtă pauză, iubilantul ridicând paharul, rosti mai multe cuvinte pentru oșpeții participanți și în-

chinând, termină alocuțiunea sa zicând: Beau în sănătatea gerantului consulatului general al României dela Bpesta, dlui principe Cantacuzeno, în sănătatea secretariului dnei sale, dlui I. Poruț, soț de labóre și suferințe, în sănătatea vechiului prietin Iosif Pop, jude la curia regescă, a părintelui Boldea și a tuturor participanților.

Intre cele mai vii aclamări se ridică simpaticele principe și felicită pe iubilant cam în următorul mod: Dle Roman, junime română! Nu sunt înzestrat cu darul cuvântului, de aceea nu aflu cuvinte să me exprim așa frumos, pe cât de frumoase-mi sunt simțemintele. Fiind deci scurt îmi descoper o vie bucurie, închinând paharul în onorea d-lui Roman, membru academiei române, în onorea d-mnei, împedecată a lua parte la banchet și în onorea junimei române, care scie venera pe bărbaii binemeritați. Plăie de aplause acoperi pe orator. Lăutarii întonează arii naționale.

Dl I. Petrovici, președintele societății „Petrul Maior“, golî paharul pentru iubilant ca fost președinte al societății și membru onorarariu al ei.

Dl I. Poruț pentru fratele iubilantului I. Roman, venit din depărtare.

Dl Florian Muntean, accentuând rolul femeii model în viața familiară resfrânge o parte din meritele ilustrului iubilant și asupra stimabilei sale soții și terminând, ridică paharul pentru d-na Roman, urându-i sănătate. Dl Roman mulțamește pentru aducearea aminte de soția, care a împărțit de mulți ani cu dânsul atât plăcerile cât și suferințele.

Dl Iosif Roman — avocat în Oradea-mare — vorbi pentru tinerime în versuri. Regret, că memoria nu mi-a păstrat de cât mai mult înțelesul versurilor:

Tivită cu aur
Tu scump tesaur,
Cu inima-mi bețrână
Te felicit bravă junime română.

După această felicitare iubilantul mișcat de sentimentele de stimă și venerațiune, ce i le-a manifestat tinerimea prin arangierea acestei festivități în mijlocul atențiunii generale, dîse în estras cam aceste: Emoționat și reîntinerit prin entusiasm d-văstră, nu aflu cuvinte să dau expresiune bucuriei mele, când ved o tinerime atât de însuflețită. Sunt convins, că retrăgându-ne noi cei mai bețrâni, veți prinde cu putere cornele plugului cultural plantat în agrul poporului român și veți continua cultivarea lui. Ve mulțamește din inimă pentru bucuriile, câte mi le-ați cauzat în această zi, pentru mine cea mai frumoasă din viață.

cultivarea limbei, din care s'a format „Academia română“ de azi.

Timp de vre-o 15 ani a purtat cu mândrie și onestitate stindardul jurnalistic române și în decurs de 21 ani a făcut parte din parlamentul țerei noastre, arătând cu toate ocaziunile, că este un brav cetățean și că-i zace mult la inimă înflorirea patriei sale.

Cu un cuvânt, dacă urmărim activitatea iubilantului nostru dela prima pășire în viața publică, pretutindenea îl aflăm la locul seu, pretutindenea model de român și energic apărător al drepturilor poporului seu.

Cu drept cuvânt pot deci rosti și eu cuvintele, ce i le-a adresat V. A. Urechia în epistolă, zicând: „de vom avea mulți bărbai ca d-ta, va fi bine de români“.

Sciind toate acestea tinerimea română n'a putut trece cu vederea un moment atât de binevenit, ca și iubileul de 30 ani, fără ca să afe un mijloc de a-i aduce omagiile sale de mulțamită, recunoștință și venerațiune.

A arangiat deci această întrunire spre a da întregii tinerimi ocaziune să ridice și închine paharul ei întru sănătatea ilustrului iubilant și să ureze mulți ani fericiți aceluia, care din tinerețe a lucrat „pro lingua et gentis honore“.

Terminând ve invit la un întreit: Să trăescă ilustrul nostru iubilant!!

Li voi păstra amintirea ei și a d-vos tră până la mörte

Sciu, că întrégă tinerimea a arangiat această sörbare. Buna reușită a ori-cărui lucru însă atörnă în mare parte dela inițiatorii și conducătorii ei. Acest a sunt membrii comitetului, în frunte cu alesul tinerimei d-l Elie Cristea, prin îmbrățișarea căruia da-țimi voie să îmbrățișez întrégă tinerime.

Aci a urmat un act mișcătoriu, care a format culmea întregii festivități. Iubilantul îmbrățișând pe dl Cristea, îl sărută cu căldură. O tăcere adâncă stăpânește sala, ér lacrimile de bucurie ivite în ochii lor tălmăcesc căldura sentimentelor, de cari sunt pătrunși. După o scurtă reculegere iubilantul închină pentru dl Cristea, ér tinerimea se grăbesce a ciocni cu el paharele.

O furtună de aplause ese din peptul tuturor și mestecându-se cu sunetele inmului național intonat de lăutari, străbate spațiul luminat de lumină electrică, perđându-se printre podóbele arhitectonice ale frumoșei sale

Afară de cei amintiți a mai vorbit dl Pahone, stud. iurist, salutând în numele iunimii pe oșpeți, ér domnul Ioan B. Boiu insistă asupra legăturii, ce trebuie să existe între tinerime și inteligența română din Bpesta, accentuând, că noi tinerii avem totdeauna lipsă de sucursul și sfaturile ale celor mai bețrâni. În speranță, că dorita legătură pe viitoriu se va întări cât mai tare și că viața socială română de aci va lua un avânt mai mare, termină cu studentescul: „vivat, crescat, floreat“ la adresa coloniei române din capitală.

În sfârșit a mai vorbit dl Petrovici pentru dl Dr. Șerban, care în repetite rânduri a oferit ajutoriu material societății „Petrul Maior“.

Șirul toastelor a fost încheiat prin dl Cristea, care vorbi pentru înflorirea cântului românesc. Ca elev al domnului Roman, dîse d-sa: cred, că nu-mi veți lua în nume de rău, dacă și cu această ocaziune voi face puțină filologie, căci „nauta de ventis, de bobus narat arator“. Vreau să esplic cuvântul iubileu. Esistă un cuvânt ebraic „jobel“, care însemnă trimbiță, posauă, sunetul trimbițelor, dar și la romani aflăm cuvântul iubulare, exclamarea plebeilor în semn de veselie. De aci al nostru:

u-iu-iu găină friptă... și
iu-iu-iu și nu vom da
că-i a noastră mirésă...

De aci vedem, că esistă intimă legătură între noțiunea iubileu și între veselie, sunetul trimbițelor și peste tot a instrumentelor musicale. Acolo unde-i iu-iu-iu ori cum dîcem noi domni iubileu, acolo trebuie să fie și instrumente musicale sau musică și viceversa, unde e ceteră, vioră etc. acolo de cele mai multe ori e ceva veselie, ceva iubuleu fie mai festiv, ori mai puțin festiv. În consecuență petrecerea noastră iubileu fiind, trebuie să și aibă și și are musica sa, alt cum i-ar lipsi iubileul nostru o notă tare esențială.

Dară și fără ajutoriul filologiei se pôte justifica prezența musiciei la petrecerea noastră, din firea românului. Mai ales noi, cari în locul ghetelor de azi am purtat ore cândva și opinci (să trăescă opinca) fôrte bine scim, că acolo, unde-i românul, acolo e și musică și cântare. Românul cântă la sapă, la fên, la secere, când mână carul cu boi și m. d. Fermețătoarele noastre doine de multe ori pare-că nici nu se pot închipui fără acel „cea Plevan, hois Surilă“. Și ore ce însemnă atâta cântare a românului? Eu cred, că nimic alta, de cât înaltul grad de cultură a inimei, la care se află poporul nostru, căci e în general cunoscut, că acolo

„Wo man singt, da lass dich ruhig nieder
„Böse Leute haben keine Lieder.“

Așa e românul, chiar și fără carte fiind, posedă o nobilă cultură a inimei.

Acésta au esperiat-o învățaii străini, cari s'au ocupat mai de aproape cu poporul nostru; acésta o sciu și au sciut-o și învățaii români, cari trăesc în nemijlocita lui apropiere. Fabulistul Cichindeal — trecând peste cultura inimei, — de aceea dîce numai: „minte! minte! mărită nație română și nu va fi alta mai alésă de cât tine.“

Musica, cântarea, este așadar un însemnat mijloc cultural. Tradițiunea ne spune, că prin un „glas orfeic“ era în stare să misce arborii pădurilor să imblîndescă fierele câmpurilor și să stórcă lacrimi și din petrii. Ridic deci paharul meu pentru înflorirea cântării și în special pentru acei compozitori români, cari cultivă cântul românesc.

Printre toate dl Perșinariu dă citire număróselor telegrame și epistole de felicitare în nume de vr'o 100. Autorii tuturor au fost ap'audaiți de tinerime, dar mai ales vii și îndelungate au fost aplausele după felicitările „Academiei române“, a Escelenției Sale d-lui M. Romanul, a d-lui G. Barițiu, P. Cosma, E. Brote, precum și a tinerimei din Viena, Graz, și Cluj.

Lăutarii au intonat în timpul mîncării și a pauselor melodii române și piese clasice.

N'au lipsit nici cântări naționale și mai ales doine. Insuși iubilantul reîntinerit de spiritele june, ce-l incongiurau, ne-a făcut distinsa onóre întonând o cântare din timpurile juneței sale. Acésta și ca tect e neprețuibilă. Li redau înțelesul:

Înaltă-i, Flórea“ și frumósă
Și cu trunchiu evlavios, ...
Dar nu-mi place, sciu de ee.
Negri-s ochii ca și mura
Albi-s dinții ca și neaua ...
Dar nu-mi place, sciu de ee.
De ce? „Nu-i română“ ...

În modul acesta s'a continuat sörbarea tinerimei, la care prin felicitări a luat parte întégă românia: din Sibiu, București, Frătăuți, Năsăud, Dees, Cluș, Beiuș, Oradea, Segedin, Arad, Lugos, Caransebeș, Tergoviște etc. etc. — până la 1 óră, când iubilantele, între cele mai entusiaste urări mulțumind și luându-și adio, s'a depărtat.

În curând s'a împrăstiat și tinerimea, ducând cu sîre satisfacția sufietescă, că a împlinit o sacrá datorință față de un bine-meritat bărbat al națiunei române.

Reamintirea acestei zile îi va fi pururea un impuls spre urmarea faptelor sörbătoritului dascăl român și a sfinților, marilor dascăli ai bisericii ortodoxe, cari, precum în timpul studiului lor, n'au cunoscut decât calea ce duce la universitate, așa și după pășirea în viața practică n'au cunoscut alte datorințe decât de a lucra pentru binele bisericii crestine și prin acésta pentru prosperarea societății, în mijlocul căreia au trăit.

În speranță, că junimea română din toate părțile va lucra la timpul seu pentru înaintarea poporului cu aceeași însuflețire, cu care pomeniții și sörbătorii dascăli au lucrat, încheiul acest raport cu cuvintele cuprinse în epistola de felicitare a valorosului nostru G. Barițiu, care dîce: „Recunoscînța junimei academice române, pe care o va manifesta în ziua de 3 sfinți cătră persóna d tale, îi face multă onóre.“

Acésta laudă la adresa tinerimei o primim numai pe lângă observarea, că tinerimea n'a făcut alta decât cea ce ca parte integrantă a poporului român era datoră, căci e cunoscut că *populus romanus beneficii memor este sollet*. —
I. din Urseni.

Telegramele de felicitare.

Academia română.

Domnule coleg.

Îndeplinind decisiunea unanimă a academiei, avem onóre a Ve comunica felicitările și urările cele mai vii, pe cari colegii d-văstră din acésta instituțiune de cul-

gărim istoria civilizațiunei popórelor, aflăm, că cei mai binemeritați bărbai ai națiunilor au fost, tocmai aceia, cari au arêtat mai mult interes la cultivarea limbei lor materne.

Trecând preste popórele cele mai culte să luăm un exemplu din imediata noastră apropiere și din cel mai prospet trecut.

Academia de sciință magiară a serbat mai deunăzi memoria marelui Szécheni, — care — privind în limbă cel mai însemnat mijloc pentru promovarea desvoltării naționale, — ardea și el de dorul de a o vedé cât mai perfecționată.

„Să vorbim unguresce, ca să putem simți cu adevérat unguresce“ era devisa lui și pentru realizarea ei a lucrat întrégă viața din toate puterile sale spirituale și materiale; (punând basă și la înființarea academiei magiare). Pentru acest zel națiunea-i recunoscătoare i-a atribuit numele de cel mai mare magiar.

În adevér mai sunt asemenea bărbai la toate națiunile, mari și venerați și la noi și dacă unii au atribuit veneratului nostru iubilant de vină zelul manifestat față de cultivarea limbei materne: națiunea sa însă l'a luat de-un însemnat merit și i-a făcut loc între cei mai distinși bărbai români, denuit fiind împreună cu un Cipariu, Hajdeu, Barițiu, Babeșiu, Mocsonyi, Bar. Hurmuzachi etc., de membru al societății literare pentru

tura națională Vi le trimet cu ocaziunea sêrbării iubileului de 30 ani de profesorat de limba și literatura română la universitatea din Budapesta.

Sê trăiți, dle coleg, pentru ca în mulți ani sê răspândiți de acum înainte cunoscința limbei și a literaturii noastre între tinerimea studioasă a acelei universități, sê nutriți și sê întrețineți prin această totdeauna vie între elevii d-vostă români conștiința națională.

Sê trăiți, dle coleg, la mulți ani!

Primiți și cu această ocaziune expresiunea iubirii noastre frățesci a prea distinsei noastre considerațiuni.

președ. secret. gen.
I. Negruzzi. D. Sturdza.

Sibiiu.

Escelenția Sa Miron Romanul.

Ție amic bun al meu din copilărie, cultor zelos al științelor, fu credincios al națiunii, creștin și patriot bun, ți aduc felicitări sincere la iubileul teu profesoral de 30 ani, arangeat de brava noastră tinerime academică, pe care sê o conduci încă mulți ani în căile salutare pentru binele comun.

Arad.

Ilust. Sa Ioan Meșian.

Felicitându te pentru bunele servicii prestate patriei și junimii române în curs de 30 ani, îți imploră încă mulți ani fericți dela ceriu și episcopul Meșian.

Caransebeș.

Ilust Sa Nicolae Popea.

Primesce frate Lisandre, cordialele felicitări ale vechiului amic la ziua ta iubilară. Sê trăiesci încă mulți ani, sê te bucuri cât de mult de rezultatele ostenelelor tale îndelungate din viața noastră națională.

Sibiiu.

Din epistola d-lui G. Barișiu.

Iubite D-le și Frate!

Junimea academică română din B.pesta îmi făcù și mie onôrea de a me invita la sêrbarea iubileului D-Tale de ani 30 ca profesor universitar. Dacă starea sănătății mele alterate fôrte mult mai vêrtos de 6 luni încôce ar suferi, ca sê me mișc din acest cuib de o êrnă atât de sêlbatică și de barbară, aș fi venit la Dta cu scop de a te felicita și a participa la sêrbarea iubileului.

Recunoscința junimei academice române, pe care o va manifesta în ziua de 3 sfinți cătră persôna d-tale, îi face multă onôre. Din parte mi doresc, ca Dumneșeul părinților sê te aibă sub protecțiunea sa.

Salve et me ut facis dilige.

Sibiiu.

Archimandritul Pușcariu.

Felicitex pe iubilar, care încă în viața primesce astăzi dela generațiunea mai tineră binemeritații lauri. Trăiescă mulți ani.

Sibiiu.

Partenie Cosma.

La primul moment de recunoscință în lungați carieră de dascăl al națiunii tale, te salută cu căldură vechiul teu amic, care mai bine cunôște greutățile, ce ai întâmpinat până când ai eluat și bărbăția, cu care ai susținut postul, la care în luptă neegală muncesci de ani 30. Oțelit deja în luptă sê o mai porți, sê-ți vești și iubileul de ani 50. Sê trăiesci!

Reghin.

Galacteon Șagău, Dr. Ioan Popescu.

Felicitările noastre ilustrului iubilant A. Roman.

Mercurea.

Ioan Droc.

Asociindu-me din inimă la sêrbarea de azi ve rog sê împărtășiți ilustrului iubilant respectuoșele mele felicitări.

Năsăud.

Corpul profesoral.

Poftim magnificiului domn profesor Alesandru Roman din incidentul iubileului de azi dela Atotputernicul deplina sănătate ca încă mulți ani sê pôtă munci cu succes pe spinosul teren, al cărui continu cultivător a fost în trecut.

Brad.

Corpul profesoral.

Magnificenței Sale dlui Alesandru Roman adresăm sincerele noastre felicitări la sêrbarea iubileului de 30 ani ca profesor universitar.

Beiuș.

Corpul profesoral.

Vê salutăm și felicităm în ziua iubileului îndelungatei și rodnicei activități sacrate întru folosul limbei, literaturii și al culturii române. Ți dorim cu poetul:

„Sê dee bunul Dumneșen,
„Sê stai fără a slăbi
„Sê stai pân' sub ochiul tîu
„Un secol s'a împlini.

Viena.

Studentii români.

Impreună cu voi salutăm pe ilustrul iubilant, distinsul profesor român, Alesandru Roman.

Graz.

Tinerimea română.

Gratulăm iubilantului, dorind ca mulți ani sê reprezinte limba maternă, păstrând astfel cinstea națională.

Cluș.

Junimea universitară română.

Cu inima participăm și noi la sêrbarea iubilară a veneratului bărbat, care 30 de ani a fost neobosit propagator al științei și culturii române. Primescă tributul recunoscinței și profunde stime ce-i păstrăm la mulți fericți ani.

Hațeg.

Românii din țera Hațegului.

Deșteptătorului tinerimii în noianul străinătății, adevăratului patriot la iubileul de 30 ani al profesurii cordiale felicitări.

Sibiiu.

Societatea Andreiu Șaguna.

Ilustre dle profesor! Primiți sincerele noastre felicitări la sêrbarea iubileului de 30 ani ca profesor universitar. Atotputernicul Dumneșeu sê vê țină la mulți ani spre binele și progresul tinerimei studioșe și a națiunii române. Sê trăiți!

Sibiiu.

Eugen Brote.

Regret, că împregiurările nu mi permit sê fiu în mijlocul bravei junimi academice române, care sêrbătorește pe un vechiu dascăl și bărbat al științei: cu spiritul sunt însă între d-vostă tot deuna, când vê întruniți întru propășirea și mărirea națiunii române.

Brașov.

Diamandi Manole.

Ani 30 un popor ai reprezentat, fi poporului ai crescut, apostol al culturii naționale ai devenit. Astăzi un popor se veselește cu tine dimpreună. Dee ceriul sê aibi parte de rôdele muncii tale, sê-ți vești nêmul mare și puternic.

Brașov.

Ghiță Pop, Onișiu, Roșca, Dr. Blaga, Dr. Branișce.

Mare dascăl român! 30 ani ai purtat sus drapelul culturii naționale la cel mai înalt institut din patrie, 30 de ani ai sămănat iubire de nê și de moșie în sufletele învêțăcelor tîi, în sinul cărora au încolțit sêmânța aruncată, îți jurăm, că credincioși o sê-ți urmăm până la môrte și îți urăm fericire și îndelungată viață. Trăiescă iubilantul, trăiescă poporul român.

Brașov.

Vlaicu Iuga.

Felicităm dascălul român, farul tinerimei în mijlocul valurilor.

Brașov.

Străvoiu, Lenger.

Ne alăturăm din totă inima la actul de mulțămire arangiat de tinerimea universitară română pentru profesorul, care de 30 ani răspândește lumina între fii națiunii române. Trăiescă iubilarul Ales Roman la mulți ani!

Arad.

Teodor Ceontea.

Nestorul literaturii române, trăiescă la mulți ani fericți.

Arad.

Hamsea.

Primiți din partea mea și a colegilor profesori felicitări călduroșe la sêrbarea iubileului D-vostre.

Alba-Iulia.

Nicolae Florescu, în numele inteligenței de sub pôlele munților apuseni.

Ilustre dle Roman! Pentru faptele mărețe, ce ai sêvêșit, respectând în ilustritatea voastră virtutea, te felicităm.

Oradea-mare.

Dr. Marienescu, Poinar, Zigre.

Sântul Dumneșeu după iubileu de-ți sănătate și zile îndelungate.

Sibiiu.

Dr. Bologa, Dr. Emil Popescu

Pêtrunși de devotamentul și abnegațiunea dovedită de d-vostă în 30 ani întru cultivarea limbii și iubirii de neam, dorim sê ve puteți bucura încă mulți ani de rôdele acestora.

Sibiiu.

Dr. Frâncu.

Părintele tinerimei, apostolul limbei române: aceste sunt titlurile de onôre a lui A. Roman. Cerul sê-i înveselêse bătrânețele, realizându-i visul tinereței.

Arad.

Societatea teologilor.

Salută cu căldură pe bărbatul, care trăește pentru prosperarea limbei noastre materne, asociindu-ne cu toții la festivitate, dorim iubilarului mulți ani fericți.

Abud.

Horvath, Papp, M. Cirlea, Dr. Laurențiu Pop

Ca fosti discipuli ai ilustrului iubilant ne asociăm și noi la bucuria generală și dorim din inioă, că încă mulți ani sê răspâdescă rațele luminătoare a științei sublime, a cărei apostol este.

București.

Virgiliu Popescu.

Sincere felicitări.

Beiuș.

Antal, protopop.

Graiul dulce și frumos întâiu l'am învêțat dela magnificența voastră, primul meu profesor. Primesce urările mele de iubire și devotament

Târgoviște.

Dr. Crăinicean.

Festive au fost ôrele, în cari v'am auzit. Festiv și lung fie-ve și restul vieții.

Făgăraș.

Căpitanul Cosgaria.

Sincerele mele felicitări distinsului profesor Alesandru Roman.

Arad.

Pagubă.

Magnificul domn A. Roman primescă din incidentul zilei de azi felicitările mele respectuoșe.

Orăștie.

Corpul învățătoresc.

Limba e cel mai prețios tezaur al poporului român. Trăiescă toți cei ce propoveduesc evangelia ei.

Deva.

Foști discipuli: *Ioan Simionaș, Alecsiu Olariu, Franc. Hossu Longin.*

Asociându-ne la cei ce iubilêză pe venerabilul și iubitul nostru profesor A. Roman, ve rugăm a l'asigura și din partea noastră, că activitatea sa va rămânê de-a pururea ca un scump celenod foștilor sei discipuli și întregei națiuni române.

Blaș.

Deac, Uilacan, Karșai, Nicôră, Gavriil Precub.

D-le Cristea. Fi interpretele felicitărilor noastre cordiale la iubileul meritatului profesor.

Pe lângă aceste au mai încurs felicitări dela următorii: Deș. Stețiu, Muntean, Farcaș, Manu. Sebeș dela Ioan Drăgan, not. public reg. Ioan Parasciv sub. reg. Cluș Aurel și Elisa Isac. Gherla, Canonicul Vasile Pap. Oradea, Koevari, Vlad, Mihai, Roșiu, Nețiu, Ioan Ciceronescu, Păpălvi, Dițiu, Samuil Ciceronescu, Bran, Pal, Buna, Cluș. Dr. George și Ida Ilea, Lugoș. Dr. Maior. Arad. George Pop. Nădlac, familia Russu. Brașov, Ludovic Roman. Sibiiu Familia Pécuarariu. Sebeș. Familia Pécuarariu. Timișoara, Dr. Ladislau Pap și soția. Sighișoara familia Șandru, Lugoș, Mihai Beșan, not. publ. Vințul de jos, Sabin Savu notar. Blaș, Familia Csato. etc. etc.

Matriculele civile.

(Incheiere.)

Introducerea matriculelor de stat pentru casurile de nascere și môrte

o împedecă două împregiurări momentuoșe, pe cari este aprôpe imposibil a le delătura. Una este spesele colosale, cari costă această reformă, pe când e știut, că noi n'avem bani nici pentru a aplica legile sanitare, de asilele de copii etc. cu tôte că aceste sunt cu mult mai însemnate, decât afacerea băieților botezați, care pôte fi cel mult o politică de lucș, dacă am avea mulți bani de aruncat. A doua împregiurare, care împedecă introducerea matriculelor civile este, că în întrêgă administrațiunea de stat, nu aflăm un organ corespunșătoriu, care ar putê suplini pe preotul, din acărui mâni guvernul se pregătește a lua matriculele.

Astfel dar lucrul stă așa, că pentru matriculele civile n'avem bani și chiar dacă am avea, nu se află conducători de matricule corespunșători.

Dar chiar numai și spesele enorme a redus binisor poarta de reformă, căci o calculație simplă a spăriat pe partinitorii acestei idei, așa că tôte afacerea se pôte considera de cădută. Êr dacă proiectul guvernului ce îl va presenta ca de probă, va și deveni lege, aceea va fi numai pe hârtie, căci fără de bani nu esistă administrație. Se cercetăm deci partea financiară a proiectului de lege despre matriculele civile.

Din statistica referitoare la matriculele de până acuma se vede, că aprôpe la 1400 de locuitori se vine un oficiu de matricule.

Dacă statul va introduce matriculele civile, nu pôte ca sê înființeze nici la un cas mai puține oficii de matricule, decât câte sunt acum, dar sê concedem mai mult, sê șicem că statul înființêză tot la 1500 de locuitori un oficiu de matricule, atunci luând de basă numărul 1500 trebuie sê se înființeze în număr rotund 10,000 de astfel de oficii și chiar și așa încă vor fi mai puține cu 882 decât cele existente cari și acum abia sunt suficiente.

Noi credem, că luând de basă numărul înființândelor oficii de 10,000, ne-am apropiat de proiectul guvernului și pe basa această sê facem un preliminar, asupra căruia acuma se sfătuiesc în ministeriu. Noi se facem preliminarul cu numerii minimali, astfel:

1. Lefa anuală a conducătorilor de matricule à 600 fl. . . fl. 6,000,000
 2. Chiria localelor și tipărituri à 200 fl. . . . fl. 2,000,000
 3. Recompensa conducătorilor de matricule de până acum (preoții mai sêraci) fl. 188,800
 4. Spesele cu înființarea oficiilor à 50 fl. . . fl. 500,000
- total . . fl. 8,688,800

Așa dar numai introducerea și susținerea matriculelor civile împovărăză pe locuitori cu o sumă anuală de preste 8 milioane de floreni. Și cu această afacerea nu e terminată.

Poporul nostru religios și dacă vor fi matriculele civile, cu preotul își va boteza pe noii născuți și cu preotul va îngropa morții. Așa dar în fie-care cas va avê sê facă două căi, la preot și la oficiul de matricule, și afară de această va avê sê plătescă în două, ba chiar în treilocuri. Plătesce adausul de dare pentru susținerea oficiilor de matricule, plătesce stola, plătesce timbrul și tacsă, dacă are lipsă de vre-un estras matricular.

Dacă acum se va introduce și căsătoria civilă deobligătoare, este lipsă de un nou oficiu de matricule, care ori se va contopi cu cele de mai înainte, ori se va separa de ele, spesele în ori ce cas se măresc; căci pentru conducerea de matricule de morți și botezați se vor putea dôră afla oficiali cu lefa de 600 fl. pe an, d. e. pensioniști etc. dar pentru conducerea matriculelor de cununie, sau mai bine șis pentru subministrarea dreptului de căsătorie, trebuie aleși ômeni cu cualificațiune cel puțin cum o are un

jude cercual, care judecă în procese unde pretensiunile trec preste 50 fl, dacă cumva nu voim, ca dreptul de căsătorie să-l degradăm la gradul de piri mărunt și astfel subministrarea dreptului de căsătorie să o încredințăm așa numiților jude de bagatele.

Amploiatul, care va fi încredințat cu acesta, are lipsă de un local frumos și impunător, căci poporul ține mult la lucrurile esterne, la lucruri festive și nu va merge să se cunune în o cancelărie plină de fum de pipă și cu părăți afumați; așadar chiria localului încă va fi mare.

Dar poporul și după aceea va merge în biserică ca să jure înaintea preotului. Va umbla deci de două ori și va plăti de trei ori, de patru ori și toate acestea de ce se întimplă? La acesta noi nu răspundem, ci răspundă legislațiunea, care va fi responsabilă pentru acesta înaintea conștiinței sale și înaintea națiunii.

Noutăți.

Adunare generală. Duminecă la 4^{1/2} ore p. m. s'a ținut adunarea generală a societății române de lectură din Sibiu. Adunarea a fost foarte bine cercetată. Președintele societății, dl Parteniu Cosma, în cuvântul de deschidere, ținut într'un limbaj frumos, a accentuat însemnătatea acestei societăți din punct de vedere social și cultural. S'a pus apoi la ordinea zilei raportul general al comitetului, căruia i-a dat cetire secret. I. Popovici. Din raport se vede, că averea societății s'a sporit, mulțumită îngrijirii și chiverniselei d-lui cassar P. Lucaș; de asemenea s'a urcat și numărul membrilor. Adunarea a hotărât să mulțămescă Escel. Sale I. P. S. D. arhiepiscop și metropolit Miron Romanul, pentru-că și în vara trecută a pus la dispozițiunea membrilor societății popicaria din grădină și care a adus preste 100 fl. pe sēma societății. Apoi s'aducă mulțumită institutului „Albina” pentru-că a scădut chiria locurilor societății cu 200 fl. și a dat pe sēma societății mai multe diare din monarhie și străinătate.

S'a hotărât ca numărul membrilor din comitet să se sporească încă cu doi. La alegere au intrat membri noi în comitet: Dr. Diaconovich, Decianu și C. Aiser. Societatea are de președinte pe dl P. Cosma și vice preș. pe Preacuvioș. Sa Dr. Ilarion Pușcariu, archimandrit și vicariu arhiepiscopesc. Cu alegerea comitetului, terminându-se obiectele puse la ordinea zilei pentru adunarea generală, dl On. Tilea în cuvinte frumoase, aduce mulțumită dlui președinte pentru zelul ce l'a desvoltat în tactul cu care lucră pentru prosperarea societății, și fiind și ziua onomastică a dlui președinte, membrii societății îi aduc urări însuflețitoare „Să trăiească”. Dl președinte mulțam prin cuvinte călduroase urărilor aduse, asigurând, că și pe viitoriu va lucra din toate puterile pentru prosperarea societății. Cu un întreit „Să trăiească” se încheie adunarea generală la 6^{1/2} ore.

Petrecere. Petrecerea arangeată Sâmbătă seara în sala dela „Pankievitz” a fost de tot vială. S'a jucat cu mare foc și multă voie bună până în zorile zilei. Succesul petrecerii se datorează în prima linie dlui adv. Dr. O. Russu.

Himen. Dl Dr. Ioan Ivan, adv. în Me diaș și d-șora Maria Cristea din Sibiu și-au serbat Duminecă la 4 ore p. m. actul cununiei în biserică din Sibiu-cetate.

Mulțamire regală. Dl Lascar Catargiu președintele consiliului de miniștri, a primit din partea M. S. regelui României următoarea scrisoare:

Scumpul meu președinte al Consiliului. „Strălucita primire ce țara, în aceste zile de sărbătoare națională, a făcut principelui și principesei României, M'au mișcat adenc. Orașenii din Capitală, ca în totdeauna au arătat în această împrejurare viul patriotism, de care sunt însuflețiti prin avântul călduros și cordial, cu care au salutat sose-rea tiurei părechi în mijlocul nostru.

Aceste mărturisiri, scumpe inimii mele, ar întări și mai mult, dacă acesta ar

fi cu puțință, credința ce am în dragostea și în devotamentul poporului român pentru dinastia sa.

„In numele Meu, al principelui Ferdinand și al principesei Maria, te rog să arăți tuturor, mai cu samă iubitei noastre capitale și numărărilor deputațiuni și societății ce s'au presintat la palat, cât suntem de simțitori la atâtea dovezi de iubire ce ni s'au dat și cât de viu este a noastră recunoștință.

„Primesce, scumpul Meu președinte al consiliului, încredințarea sentimentelor de afecțiune ce ți păstrează.”

București, 28 Ianuarie, 1893.

Carol.

Petițiune de agarație. Locuitorii din Sisești și filii au adresat o petițiune cu 2000 de subscrieri către Maj. Sa monarhul ca să agarațieze pe dl Lucaciu.

Sinucidere. Învețăcelul de cismărie Aurel Gridean din Sibiu și-a pus capăt vieții, aruncându-se înaintea trenului, fără a fi la timp observat de personalul trenului. Trenul i-a sfărâmat capul. Causa sinuciderii nu e cunoscută.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român”.

Blăstem

Orăștie, 19 Februarie, 1893.

Stimate dle redactor! „Tribuna” din Sibiu tot ca ea; a apucat pe po vernișul stricacios de a înegri cu cale, fără cale pe toți, câți nu joca cum cântă ea și în locul prim pe Capul biseriei noastre ortodoxe și nime nu o mai pōte opri pe acest povrniș fatal și acesta obicinuire rea se vede, că a prins rădăcini și la corespondenții ei, vorba românului: „de la cap se împute peșele”.

Protopresbiterul din Brașov, d-l Ioan Petric a adresat o circulară către parohii din tractul Brașovului în cestiunea unor cursuri de doice, ce le deschid școlile froebeliane magiare din Brașov și acesta a fost destul unui corespondent al „Tribunei”, ca să se năpustescă cu totă furia, nu atât asupra protopopului respectiv, ci după mania înrădăcinată, asupra „curții metropolitane” din Sibiu, care „a infectat întrēga noastră societate” și astfel, după logica corespondentului a dat ansă și urzirii circulariului pomenit.

Nu e vorba, circulariul pomenit nu este la loc și nimenea nu-l pōte aproba, și eu sunt de firma credință, că cu atât mai puțin „curtea metropolitană” *) dar la tot omul cu judecată nepreocupată îi vine grēță, vēdēnd dīlnic, cum sunt atacați capii și fruntașii biseriei noastre sub diferite pretece, pe premise false, din cari apoi se fac deducțiuni și mai false, împodobite cu cuvinte bombastice și de efect producătoare, ca: „trădare”, „blăstem” etc. Noi însă, cești din provincie, scrutând și observând, scim că toate acestea sunt mofuri, neadevăruri esagerate, cum este și povestea cu „de moralisarea curții metropolitane”, din corespondența din vorbă. Și eu mă mir, că nu vēd cei de la redacțiunea „Tribunei”, că prin publicarea dīlnică a astorfeliu de mirozenii încornurate, prin o forțare și denaturare sistematică a lucrurilor, că și taie crēnga sub picior și că ei fac de se clatină credința în „autoritatea presei”, precum dīce corespondentul din vorbă, ēr nu alții, asupra cărora vreau să arunce vina.

Și toate acestea sub scutul — apărării drepturilor poporului român.

Te revolti, ca să me folosesc și eu de vorbele colegului meu corespondent, vēdēnd toate acestea și te întreb, că până când tot așa? Apoi mai aprob

*) După cum suntem informați dl protopop al Brașovului este pus deja la cale ca să și corēgă pasul greșit. Bătrânețele sunt onorabile, dar nu se pot lua ca scusă la o greșală colosală, cum este incidentul, la care reflectă și stimabilul nostru corespondent. Redacțiunea.

și ceea ce dīce el, că „pe capul nostru zace blăstem”, da adevărat, pe capul nostru zace un vechiu blăstem, dar blăstemul urei și neînțelegerii dintre frați pe care, să-mi spue corespondentul, puindu și mâna pe inimă, cine o nutrește mereu?

„Dificile est satyram non scribere.” (n—n.)

Bibliografie.

Au apărut:

„Noul atac asupra școlilor noastre.” (politica magiară de instrucțiune). Reproducere din „Telegraful Român”. Sibiu, 1893. 1 broș Prețul 25 cr.

— „Legea de pensiune învățătorască” trad. și explicată de Blasiu Codrean, învățătoriu, Arad, 1893. Prețul 2 corone și 10 bani (1 fl. 05 cr.) espedat franco.

Recomandăm aceste cărți, de interes cu deosebire pentru învățătorime și preoțime, atențiunii publicului.

PARTEA SCIENTIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Despre plantele carnivore.

Prelegere publică de prof Mihai Pervu. (Urmare.)

III. Drosera rotundifolia.

Drosera și preste tot speciile ei, cari trăiesc în țara noastră, sunt plante mici și cresc pe locuri umede și între musci.

Din rădăcina ei cresc 5—6 frunzișore rotunde, în formă de rosetă, un cotorăș înflorit, la vēr cam încovăet, ca și un toiaș.

Pe marginea frunzelor se află o cunună de glandule cu căpuș, măciuce roșii strălucitoare, apoi urmăză o altă cunună de glandule și tot așa, până în mijlocul frunzei, numai, că din ce în ce sunt mai mici. Intrēga frunzișoră samănă cu o ravină, greaben.

Glandulele de margini stau într'o linie cu frunza, adecă orizontal, rēndul al doilea mai încovăiat către mijlocul frunzei, ēr cele din mijloc stau oblu, drept, normal, pe frunză. Imprejurarea, că glandulele de pe margini sunt mai lungi, acesta are o însemnătate fiziologică, care stă în legătură strinsă cu modul de trai al plantei.

Glandulele Droserei secrețiōneză un suc cleios și dacă vr'o musculiță ori țințar sbōră pe ele, se lipesce de ele. Cu cât se trudesce, se svērcolesce mai tare, cu atât atinge cu piciorle și aripiorle mai multe glandule, și cu atât e mai sigură mōrtea ei.

Toate glandulele se îndōe spre centrul, mijlocul frunzei, încătușeză bietul animal, apoi secrețiōneză suc acru, pepsinul, înecă organele de respirațiune, tracheele insectei, îi disolvă corpul și-l absorb.

Din aceste vedem, că Drosera are organe potrivite pentru de a prinde insecte. Glandulele ei secrețiōneză, absorb și se mișcă.

Că suc secrețiōnat are însușirea, ca și al Dionaei, ne convingem, dacă atingem cu hārtia de lacmus suc secrețiōnat, hārtia devine rumēnă.

Dacă neutralisăm pepsinul secrețiōnat, cu o soluțiune de sodă, după câteva ore funcțiōneză tot ca mai nainte.

După ce frunza a prins vre-o musculiță și s'a hrănit din ea, preste câteva zile glandulele se ridică cu încet în starea de mai nainte, se svēntă și scheletul insectei îl vēntură vēntul. Conținutul lui l'a absorbit frunza, pentru că suc acru disolvă corpurile organice ca și pepsinul stomacului animalelor.

Pentru a înțelege întreg cursul fiziologic, avem de lipsă de a cunōșce cauza încovăierii, inclinării, adecă mișcarea glandulelor, influința sucului secrețiōnat asupra cadavrelor insectelor etc.

Dacă irităm cu vre un obiect, cât de mic glandula din mijlocul frunzei,

observăm, că glandulele cele mai de aproape, se inclin spre obiect, și apoi toate celelalte pe rēnd.

Indoerea, încovăierea acesta se întēplă mai îngrabă și mai puternic, dacă atingem, irităm glandula cu o substanță, care conține amoniac, sau nitrogen p. e. carne, și mai tare atunci, dacă carnea e prōspētă.

Dacă irităm o glandulă de pe margini, acesta se înlină, se îndōe, până când celelalte stau neclintite.

Din aceste douē probe, esperimente, ese la ivelă, rezultă, că uumai glandulele sunt iritavere și că încovăiere se întēplă direct și indirect. Directă, când irităm glandula din mijloc, și indirectă când irităm alta de pe margini. Numai așa pōte fi, pentru că glandulele stau în legătură unele cu altele.

Ch. Darwin, ca să constateze sensibilitatea glandulelor a făcut mai multe esperimente, dintre cari vreau, să împărtășesc câteva.

Darwin a observat, că punēnd un firșor de bumbac, de jumētate milimetru de lung, și de 0.007 miligram de greu, pe o glandulă de pe margini, aceea s'a încovăiat până la mijlocul frunzei într'o oră și 40 minute.

Un alt esperiment a făcut cu un fir de păr femeesc de 0.2 milimetru de lung, și de 0.0008 miligram de greu, care a reagat asupra glandulelor. Din aceste esperimente se vede clar, limpede, că glandulele Droserei sunt mai iritaciōse, de cât nervii unui om bolnav.

Este interesant, că plōia nu irită glandulele Droserei, pe cum nici a Dionaei. Asta are însemnătatea fiziologică, că dacă s'ar irita de plōe, ar conturba funcțiunea fiziologică a plantei, dela care depinde susținerea ei.

Sē vedem ce influință au fluidele fără nitrogen, cu nitrogen și soluțiunile de amoniac asupra glandulelor?

Substanțele, materiile lipsite de nitrogen: gumi, zăchar, amyl, unt de lemn picurate pe glandulele Droserei, n'au produs nici un efect, nici o mișcare. Astfel de substanțe nici pepsinul stomacului animalelor nu l'pote disolva, ci numai prin productul ficatului, prin fiere.

Acele materii însă, cari conțin nitrogen: lapte, albumin, carne prōspētă încovōe în câteva ore toate glandulele, secrețiōneză repede pepsinul și absorb nutremēntul.

Din acestea deducem, că glandulele din mijloc influințeză asupra celorlalte. Asta se pōte constata ușor prin arma puternică a naturalistului, prin microscop; pentru că, dacă esaminăm glandulele după efectul lucrării, funcționării lor vēdūt, gāsim în țesătura lor schimbări, care le a produs absorbirea.

Tot Darwin a esperimentat stropind cu o soluțiune de sare de amoniac, centrul frunzei, că nu numai glandulele se încovōe spre centru, dar chiar marginile ei.

Cel mai esact esperiment ce l'a făcut doi ani întregi — înainte de asta cu 30 de ani —, este următorul: douē-deci părți de milion gram din sare de accid fosforic, a disolvat în apă mai multă de douē milioane de ori, și stropind glandulele Droserei, ele s'au încovoiat.

Proba acesta, l'a pus în uimire și pe marele Ch Darwin, care o a adus la publicitate în cartea sa: Insectivorous Plants. London, 1875.

Este foarte interesant, că suc, pepsinul glandulelor Droserei este în stare — în cât va — a absorbe și a disolva din polenul, praful florilor și din frunzele altor plante o anumită cantitate, ca și stomacul animalelor plantivore. Din aceste se vede hotărât, că Drosera, pe lângă ce este carnivōră, încāt-va e și plantivōră.

(Va urma.)

Loterie.

Sâmbătă, 18 Februarie, 1893.

Budapesta: 32 11 42 61 82